

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

Voortgangsrapportage Herstel en Inrichting Rijkswateren 2005

RIZA Rapport 2006.023

Voortgangsrapportage Herstel en Inrichting Rijkswateren 2005

RIZA rapport 2006.023
ISBN 90 36 91 35 86
Lelystad, juli 2006

In opdracht van:
Rijkswaterstaat Staf DG

Uitgevoerd door:
Rijkswaterstaat RIZA
Roel Doef, Afdeling WRG

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1 Het programma Herstel en Inrichting Rijkswateren	7
2. Opzet voortgangsrapportage	11
2.1 Gegevens, tabellen, kaart en begeleidende teksten	11
2.2 Het proces	12
3. Resultaten	13
3.1 Inhoudelijke beschrijving per Regionale Dienst	13
3.2 Algemeen	15
3.3 Voortgang H&I	17
4 Risico's, kansen en beheersaanbevelingen	21
4.1 Risico's en kansen	21
4.2 Beheersaanbevelingen	22
Literatuur	25
Colofon	27
Bijlagen	29
1 RWS Limburg	
2 RWS Zeeland	
3 RWS Zuid-Holland	
4 RWS Noord-Holland	
5 RWS Noord-Nederland	
6 RWS IJsselmeergebied	
7 RWS Utrecht	
8 RWS Oost-Nederland	
9 Beschikbare H&I gelden in 2005	

Samenvatting

Voortgang voorspoedig, onderbouwing gebrekkig

Deze voortgangsrapportage beschrijft de voortgang in 2005 van Herstel en Inrichting Rijkswaterstaat projecten. Op basis van de terugmelding van de Regionale RWS Diensten lijkt de voortgang van de Herstel en Inrichting projecten in 2005 op hoofdlijnen voorspoedig te verlopen, alhoewel bestuurlijke afstemming en gebrek aan gekwalificeerde menskracht soms voor vertraging zorgen.

Los van de concrete uitbestedingen zijn de werkelijke uitgaven niet hard in beeld gebracht. De ingezette menskracht is immers moeilijk te verantwoorden en meestal gebaseerd op inschatting van de projectleiders. Soms is wegens veranderingen (reorganisaties, invloeden EU-richtlijnen) extra tijd en geld besteed aan overleg, ook zijn de middelen "tijdens de rit" soms slimmer en efficiënter ingezet dan gepland. De projecten voldoen aan de gestelde criteria en zullen waarschijnlijk een bijdrage leveren aan de achterliggende ecologische doelen. Wegens gebrek aan monitoringsgegevens is dit niet hard te maken.

44 H&I projecten in 2005

In 2005 is er intensief gewerkt aan Herstel en Inrichting van de Rijkswateren. Het programma bestond in 2005 uit 44 projecten verspreid over 8 Regionale Rijkswaterstaat Diensten in Nederland. In 2005 waren 14 H&I projecten in de verkenningsfase, 17 in de planstudiefase en 13 in de realisatiefase.

Planning

Verreweg de meeste (30) van de 44 projecten lopen op schema of voor schema. Bij 10 projecten is de planning inhoudelijk of procesmatig gewijzigd. Bij veel van deze projecten leiden innovatief denken, tussentijdse wijzingen en slimme vormen van samenwerking tot een betere prijs/kwaliteits verhouding. Slechts 4 projecten lopen achter op schema. Er is soms vertraging opgetreden wegens gebrek aan bestuurlijke besluitvorming, vertraagde procedures (VHR) en gebrek aan (RWS) menskracht.

Uitgave

Het is moeilijk om te achterhalen hoeveel k€ er in 2005 besteed is. Dit is mede het gevolg van de afschaffing van de tijdschrijf registratie bij Rijkswaterstaat. De bestede menskracht is nu op basis van inschatting door de H&I coördinatoren en de projectleiders ingevuld. In 2005 bevatte het H&I budget 8358 k€ en inclusief de lopende projecten "Ander beheer Haringvlietsluizen, Klein Profijt en Tiengemeten" bijna 12.000 k€. Er is 7.700 k€ besteed (inclusief ingeschatte menskracht).

Dit verschil is deels te verklaren door meevallers in de uitbesteding, maar ook door vertragingen in de bestuurlijke besluitvorming en Europese wet- en regelgeving. Daarnaast blijkt gebrek aan deskundige menskracht voor het begeleiden en/of uitvoeren van de projecten een bottleneck te zijn.

Herstel en Inrichting

Het programma Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005 omvat een breed scala aan projecten verspreid over Nederland. Er is een grote diversiteit in schaal, omvang en manier van herstel en inrichting. Grofweg zijn de 44 projecten in te delen in getijdengebieden (10), vispassages (9), natuurvriendelijke oevers (6), zoet-zout overgangen (4), nevengeulen (3), kwelders (3) en overige ecotoop-ingrepen (9).

Een andere indeling naar (Rommelzwaal et al., 2006a) is: Waddenzee en het Eems-Dollard estuarium (10), Delta (9), Grote Rivieren (16), IJsselmeergebied (4) en Grote Kanalen (5).

Voldoen aan criteria

De afzonderlijke projecten zijn vooraf getoetst aan de criteria zoals weergegeven in paragraaf 1.1. Het algemene beeld is dat de projecten inderdaad bijdragen aan de doelen van de KRW. Ze zijn veelal gericht op: natuurlijke processen, ecotopen, grootschaligheid en ruimtelijke samenhang en lage beheersbehoeften. Daarnaast hebben zij ze meestal beschermend t.o.v. bestaande (VHR) waarden, hebben ze een no-regret karakter en sluiten ze aan bij multifunctioneel gebruik van gebieden.

Ecologische doelen

Het is moeilijk na te gaan of de H&I projecten werkelijk bijdragen aan de achterliggende doelen. Projectmonitoring ontbreekt en de landelijke meetnetten zijn vaak te grofmazig om de invloed van lokale projecten significant te meten.

Toch is er de duidelijke indruk dat, zeker nu de projecten vooraf getoetst zijn aan bovengenoemde criteria, de projecten daadwerkelijk een constructieve bijdrage leveren aan het ecologisch functioneren van onze rijkswateren.

---

1 Inleiding

In de afgelopen eeuwen is Nederland sterk veranderd. Door de succesvolle strijd tegen het water, maar ook door de sterke economische ontwikkeling is een groot deel van de natuurlijke processen in de wateren verdwenen. De kunstmatigheid, de verontreiniging en de toegenomen gebruiksdruk trekken en trekken een sterk (meestal negatieve) wissel op het ecologisch functioneren. Als één van de maatregelen om deze ontwikkelingen om te buigen is in 1991 het programma Herstel & Inrichting Rijkswateren ontstaan. Dit document vat de voortgang samen van de 44 H&I projecten die in 2005 onderdeel van het programma vormden. Deze voortgangsrapportage is gefinancierd door het Stuurboordprogramma van Rijkswaterstaat.

1.1 Het programma Herstel en Inrichting Rijkswateren

Polman & Iedema (2001) hebben een evaluatie van het Programma Herstel en Inrichting Rijkswateren geschreven. De belangrijkste conclusies waren: dat tien jaar "Herstel en Inrichting" veel heeft opgeleverd in en rond alle rijkswateren, echter de samenhang tussen de verschillende maatregelen blijkt echter moeilijk aan te geven. Het doel van het programma blijft recht overeind, maar de oriëntatie van het programma vraagt om vernieuwing.

Criteria waaraan H&I projecten moeten voldoen

RIZA heeft, als reactie op bovenstaande evaluatie, in samenspraak met andere diensten van Rijkswaterstaat uitgangspunten voor het prioriteren van H&I projecten opgesteld. Vervolgens zijn tijdens een bijeenkomst voor de selectie en prioritering van H&I projecten op 10 maart 2004 in Utrecht de volgende criteria, waaraan H&I projecten bij voorkeur aan moeten voldoen, gepresenteerd:

- 1 Bijdragen aan de doelen van de KRW;
- 2 Herstel van natuurlijke processen heeft hogere prioriteit dan die van ecotopen;
- 3 Ontwikkeling van ecotopen heeft hogere prioriteit dan die van soortgerichte maatregelen;
- 4 Bijdragen aan grootschalige natuur en ruimtelijk samenhangende systemen;
- 5 Lage beheersbehoefte;
- 6 Bestaande waarden verdienen bescherming;
- 7 Maatregelen moeten zoveel mogelijk een no-regret karakter hebben;
- 8 Multifunctioneel gebruik is belangrijk.

Zie voor een nadere beschrijving: Remmelzwaal et al., 2006a.

H&I en Kaderrichtlijn Water

De afgelopen jaren is de uitwerking van de Kaderrichtlijn Water (KRW) helderder in beeld gekomen (Aanbiedingsbrief H&I programma 2005-2010 van HKW aan staf DG , 17 september 2004 en reactie van staf DG aan HKW , brief van 25 oktober 2004). Daarom is besloten om het H&I programma zoveel mogelijk te richten op de ecologische doelen van de KRW. Tabel 1 geeft een overzicht van beschikbare gelden, zie ook bijlage 9.

Tabel 1: Beschikbare gelden in 2005 volgens H&I Programma 2005-2010.

Beschikbare gelden in 2005 op basis van: Aanbieding Herstel en Inrichting programma 2005-2010 Brief 17 september 2004 van RWS HKW aan DGW (Zie ook bijlage 9).	Personele kosten	Uitbesteding	Totaal in k€
Totaal in k€	2355	5703	8358*

* Inclusief k€ 300 reservering voor projectmonitoring. Uit deze voortgangsrapportage is niet gebleken dat de reservering benut en uitgegeven is. In dit bedrag is exclusief de lopende projecten: Ander beheer Haringvlietsluizen (ZH13), Klein Profijt (ZH11) en Tiengemeten (ZH12) (zie bijlage 3).

2004 en verder: Europese richtlijnen als kader

Drie Europese richtlijnen hebben grote invloed op het omgaan met ecologisch herstel van grote wateren; de Vogel- en Habitatrichtlijn beschermt de natuurwaarden in een aantal beschermde gebieden, waaronder een flink deel van de grote wateren valt. De Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel het bereiken van een goede waterkwaliteit en een goede ecologische toestand in het water (Remmelzwaal et al., 2006a) De doelen van deze richtlijnen zijn zeer concreet geformuleerd .
(zie www.kaderrichtlijnwater.nl en www.minlnv.nl/natuurwetgeving)

De doelstelling van het H&I programma is daartoe in 2004 opnieuw geformuleerd:

“ Het programma Herstel en Inrichting Rijkswateren is een instrument waarmee inrichtingsmaatregelen worden gefinancierd die bijdragen aan de realisatie van gezonde en veerkrachtige rijkswateren door bescherming tegen verdere achteruitgang, herstel, mitigatie, of ontwikkeling van natuurwaarden die door menselijk ingrijpen zijn of worden beïnvloed. Het programma is gericht op het realiseren van een goede ecologische toestand of goed ecologisch potentieel, in samenhang met de beleidsdoelen op het gebied van landschap en ruimtelijke ordening” (overgenomen uit “Meerkoeten, Zeeduivels en Rivierkreeften, Rijkswaterstaat werkt aan het herstel van de grote wateren” (Remmelzwaal et al., 2006a).

De visie, de landelijke programmering en de scope is de afgelopen jaren hiermee sterk in verandering. In het werkdocument "De Rijkswateren op orde. Een netwerkbrede inventarisatie van ecologische maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water" (Remmelzwaal, 2006b) staan adviezen voor de zogenaamde Decemhernota 2006 beschreven. Dit zal richting geven aan het toekomstige maatregelenpakket.

---

2 Opzet voortgangsrapportage

2.1 Gegevens, tabellen, kaart en begeleidende teksten

Rijkswaterstaat RIZA heeft in samenspraak met de 2 Stuurboord voogden (Kees Storm, RWS Zuid-Holland & Pierre Verbraak RWS Limburg) gekozen voor een eenvoudige en overzichtelijke rapportage. De gegevens uit het Herstel en Inrichting programma 2005-2010 (bijlage bij de aanbiedingsbrief van 25 oktober 2004 van DGW aan RWS) zijn als uitgangspunt genomen. Voor alle in 2005 lopende projecten zijn gegevens bij de betreffende Regionale Diensten van Rijkswaterstaat verzameld, en gebundeld in het "Projectvoorstellen H&I Mei 2005". Op basis van bovenstaande gegevens en gesprekken met de H&I-coördinatoren van de RD's is de uiteindelijke lijst met 44 projecten tot stand gekomen.

RWS-Diensten, Regio's en KRW Stroomgebieden

De projecten zijn per Regionale Dienst samengevoegd tot een tabel (zie bijlagen 1 t/m 8). Een indeling in 5 specifieke regio's is weergegeven in tabel 2. De relatie met de KRW-stroomgebieden (Schelde, Maas, Rijn en Eems) is ook denkbaar, meer voor deze voortgangsrapportage minder praktisch. Een overzichtskaart (figuur 1) geeft de ligging van de projecten en de voortgang in kleuren (groen, oranje of rood) weer. Begeleidende teksten en de tabellen (1, 2 en 3) geven aanvullende informatie over de voortgang. Het laatste hoofdstuk bevat discussie en aanbevelingen.

Tabel 2: De 44 H&I projecten-2005 van verschillende RWS-Diensten uitgezet tegen de 5 onderscheiden regio's.

RWS-Dienst	Regio's	Waddenzee en het Eems-Dollard estuarium	Delta	Grote Rivieren	IJsselmeer-Gebied	Grote Kanalen
	Aantal projecten	10	15	10	4	5
Limburg	6			6		
Zeeland	4		4			
Zuid-Holland	11		11			
Noord-Holland	8	4				4
Noord-Nederland	6	6				
IJsselmeergebied	4				4	
Utrecht	1					1
Oost-Nederland	4			4		

2.2 Het proces

De basisinformatie is ontleend aan "Projectenvoorstellen H&I, mei 2005" en eveneens is dankbaar gebruik gemaakt van de conceptteksten voor het H&I boek 2006-2010 (Rommelzwaal et al., 2006a). Voor het inwinnen van de ontbrekende informatie is meerdere malen contact opgenomen met de H&I coördinatoren van de betreffende 8 Regionale Diensten. Veelal is eveneens doorverwezen naar de projectleiders van de afzonderlijke projecten.

---

3 Resultaten

3.1 Inhoudelijke beschrijving per Regionale Dienst

In de volgen paragrafen volgt een beschrijving en een toelichting per regionale Rijkswaterstaat dienst¹. Voor het verkrijgen van een snel overzicht is figuur 1 toegevoegd. De bijlagen 1 t/m 8 per Regionale Dienst geven een korte beschrijving van de afzonderlijke projecten.

RWS Limburg

Alle zes de projecten in Limburg zijn verbonden aan de Maas, en vrijwel al deze projecten hebben een relatie met vis(migratie). Het gaat hierbij om connecties tussen beken en de rivier, maar ook om nevengeulen en verbeteringen van vispassages. Het veeljarige (tot 2015) en grootschalige project "Natuurvriendelijke oevers Maas" is met name gericht op een betere ecologische land-water overgang.

RWS Zeeland

Drie van de vier Zeelandse projecten zijn gericht op het tegengaan of herstellen van erosie-processen in of nabij de Oosterschelde. Zandhonger en erosie van schorren tasten het intergetijdengebied aan. Schorverdediging en zandsuppleties zijn middelen die het intergetijdengebied moeten behouden. De veelomvattende "Planstudie/MER peilbeheer Veerse Meer" richt zich op het instellen van een natuurlijker peil, oeverbeschermings-maatregelen en aanpassing van de gemalen.

RWS Zuid-Holland

"Zoetwatergetijden gebieden" is het sleutelwoord bij het merendeel van de elf Zuid-Hollandse projecten. Veel van deze o.a. voor watervogels waardevolle gebieden zijn in de vorige eeuw door inpoldering en afsluiting verloren gegaan. Herstel vindt plaats door oeverherstel, ontsluiting en sanering. Andere projecten zijn: "Optimaliseren (verzachten) vooroeverdediging Haringvliet/Hollands Diep"; "Rotterdamse Haven als stepping stones voor vismigratie en broedgebied voor kalegrondbroeders (o.a. sterns)". "Ander Beheer Haringvlietsluizen" (Kier) moet de migratie van Zalm en Zeeforel vergroten. En last but not least is de herinrichting van "Tiengemetten" als natuureiland het vermelden waard.

RWS Noord-Holland

Verbetering van vispassages is het belangrijkste item bij RWS Noord-Holland. Maar liefst vijf projecten spitsen zich toe op dit thema, waarbij het met name gaat over verbeteringen van de

---

¹ Dienst Brabant en Dienst Noordzee hadden in 2005 geen H&I projecten.

---

migratiemogelijkheden van vissen tussen zout en zoet (brak). De Zoet-zoutovergangen "Noordzeekanaal-Scheybeek" en "Kop van Noord-Holland" bieden naast het creëren van nieuwe brakke leefgebieden en op verbetermogelijkheden voor vismigratie. Het project "Herstel Zeegras" in de Waddenzee is van totaal andere aard en omvang. Dit project staat nog vooral in het teken van het vermeerderen van kennis om zo in de toekomst de kansen voor uitbreiding van het Zeegras te kunnen laten toenemen.

RWS Noord-Nederland

De overgang van zoet naar zout speelt een belangrijke rol in alle zes de projecten. In de meeste gevallen is het vergroten van het areaal aan kwelders een doelstelling. Veel waardevolle gebieden met specifieke flora en fauna zijn met name door inpoldering verdwenen. Door ontpolderingen en verhogen van de dynamiek moeten waardevolle elementen weer kans krijgen om te herstellen. De projecten "Natuurontwikkelingsplan Eems" en "Lauwersmeer" zijn complexe, grote en meer integrale projecten.

RWS IJsselmeergebied

Het project "Hoornse Hop" zal onder het "Slibproblematiek Markermeer" komen te vallen omdat het over vergelijkbare issues gaat. De spontane vesting van kranswieren bij "Tacozijsl" in het IJsselmeer is verheugend, maar dwingt wel tot heroverweging van de eerder gestelde doelen voor dit project.

Met de invoering van de beheerplannen in het kader van de VHR en KRW (pilot Veluwerandmeren) zijn de Speciale Beschermingszones in een breder perspectief (externe werking en stroomgebied benadering) gezien. Het project "Beekherstel Veluwerandmeren" past prima in deze filosofie en lijkt een logische stap.

RWS Utrecht

Deze dienst had in 2005 één project². Het betreft de aanleg van een "Natuurvriendelijke oever in het Amsterdam-Rijnkanaal". De planvorming is gereed, maar het wachten is nu op de realisatiegelden, en het vaststellen (in samenspraak met provincie Utrecht en LNV) van de gewenste verbindingzones.

RWS Oost -Nederland

Oost-Nederland richt zich met name op het herstel van natuurvriendelijke oevers bij Lopik, de Steenwaard en de Duursche Waarden, de verwijdering van stortstenen en op de uitrastering van oevers. Dit in combinatie met aanleg van zandstranden, verbinden

---

² Het is nog niet bekend welke doelen de KRW zal stellen aan kunstmatige wateren, waaronder de meeste kanalen vallen. Daarom is besloten (Remmelzwaal *et al.*, 2006) om in deze kanalen voorlopig geen projecten voor H&I uit te voeren, ook al is bekend dat het ontbreken van natuurvriendelijke oevers op een aantal plaatsen tot knelpunten leidt in de Ecologische Hoofdstructuur.

---

van de rivier met waterpartijen en aanbrengen van zachte oevers in combinatie met dijkversterking. De aanleg van een "Nevengeul bij de Stiftsche Waard" voor libellen, vissen en waterplanten vormt hierop een uitzondering.

3.2 Algemeen

Van nevengeulen tot kwelders

Het programma Herstel & Inrichting Rijkswateren omvat een breed scala aan ingrepen (zie bijlagen 1 t/m 8). Er is een grote diversiteit in schaal, omvang en manier van herstel en inrichting.

Het gaat om getijdengebieden (10), vispassages (9), natuurvriendelijke oevers (6), zoet-zout overgangen (4), nevengeulen (3), kwelders (3) en overige ecotoop-ingrepen (9).

Onder de laatste categorie vallen: herstel van natuurlijker peilbeheer, sanering van vervuilde bodem, verbetering waterkwaliteit en ecologische verbindingen, ontwikkeling zeegrasvegetaties, aanpassing sluisbeheer, aanleg van paaigebieden, vermindering van slibproblematiek en aanleg van leefgebied voor water- en moerasvogels. Natuurlijk zijn er soms ook combinaties van verschillende ingrepen.

Planning, Voortgang en Realisatie

Van de 44 projecten bevinden zich 14 in de verkenningsfase, 17 in de planstudiefase en 13 in de realisatiefase. Enkele projecten: "Natuurvriendelijke oevers Maas", "Beekmondingen Maas", "Slufter Ameland", "Dynamische oevers Biesbosch", "Inrichting Hollandsche IJssel" en "Herstel Zeegras Waddenzee" doorlopen vanwege de complexiteit of omvang verschillende fasen tegelijkertijd. Voor deze projecten is de meest relevante fase "vet" aangegeven (zie tabel 3).

Hectaren en kilometers

Optelling van de oppervlaktecijfers levert een vertekend beeld op. Zo zou in totaal bijna 70.000 ha na uitvoering hersteld en/of ingericht zijn. Soms tellen gehele gebieden als de zoet-zout overgang tussen de Waddenzee en het IJsselmeer (8.000 ha), zandhonger Oosterschelde (10.000 ha), instellen natuurlijker peil Veerse Meer (4.000 ha) en natuurontwikkelingsplan Eems (40.000 ha) mee. Daarnaast is de invloed van vispassages niet te drukken in een lengte- of oppervlaktemaat.

Optelling van het aangegeven aantal kilometers levert in totaal 158 km op. Dit is afkomstig van de lengte aan natuurvriendelijke oevers, nevengeulen en aangepaste oevers.

Water in Beeld

In "Water in Beeld", de voortgangsrapportage over het waterbeheer in Nederland (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, in samenwerking met de partners in het Landelijke Bestuurlijke Overleg Water, 2006)

---

gaat ook in op Herstel en Inrichtingsmaatregelen door het rijk.
Het schetst o.a. een beeld van de resultaten van vispassages en
natuurvriendelijke oevers. "Water in Beeld" is in overeenstemming met
deze voortgangsrapportage H&I 2005.

Tabel 3: Naam, codering en fase van H&I projecten 2005 (zie kaart).

3.3 Voortgang H&I

Code	Naam	Fase		
		V	P	R
L1	Natuurvriendelijke oevers Maas.	V	P	R
L2	Beekmondingen Maas	V	P	
L3	Herinrichting Nederlands-Waalse Grensmaas	V		
L5	Nevengeul Belfeld		P	R
L6	Grave en Borgharen			R
L7	Verbetering vispassage Lith			R
ZL1	Planstudie MER/Peilbeheer Veerse Meer		P	
ZL9	Maatregelen zandhonger Oosterschelde	V		
ZL10	Schorverdediging St. Annaland			R
ZL11	Zandhonger Krabbenkreek		P	
ZH3	Sanering en inrichting kribvakken Oostgors en Schuddebeurs		P	
ZH4	Verkenning Oude Maas	V		
ZH5	Dynamische oevers Biesbosch	V	P	
ZH6	Inrichting Hollandsche IJssel		P	R
ZH7	Sophiapolder		P	
ZH8	Optimaliseren vooroeververdediging Haringvliet/Hollandsch Diep		P	
ZH9	Ecologisch herstel in de Rotterdamse Haven	V		
ZH10	Vooroeververdedigingen langs de IJssel		P	
ZH11	Klein Profijt (sanering en herstel zoetwatergetijden gebied)			R
ZH12	Tiengemeten (Herinrichting als natuur eiland)			R
ZH13	Ander Beheer Haringvlietsluizen 2008 (Kier)			R
NH1	Vispassage spuicomplex IJmuiden			R
NH2	Vispassage boezemgemaal Spaarndam			R
NH4	Vispassage Oranjesluizen-noord	V		
NH6	Zoet-zoutovergang Scheybeeck		P	
NH12	Herstel Zeegrass Waddenzee		P	R
NH13	Vispassage Gemaal De Helsdeur	V		
NH16	Vispassage Spui Oostoever (nieuw project)			R
NH17	Zoetzout-overgang Kop van Noord-Holland	V		
NN2	Zoetwater uitstroom Noord Friesland Buitendijks		P	
NN4	Verdere ontpoldering Noord Friesland Buitendijks		P	
NN5	Slufter Ameland	V		R
NN8	Lauwersmeer	V		
NN9	Verkweldering Paezumerlanen	V		
NN11	Natuurontwikkelingsplan Eems	V		
IJG1	Beekherstel Veluwevloedmeren	V		
IJG4	Slibproblematiek Markermeer	V		
IJG5	Tacozijsluis	V		
IJG6	Hoorse Hop	V		
U1	Project Nigtevecht Natuurvriendelijke oever Amsterdam- Rijnkanaal		P	
ON7	Natuurvriendelijke oever Lopik		P	
ON8	Natuurvriendelijke oever Steenwaard			R
ON9	Aantakken nevengeul Stijfsche Waard		P	
ON10	Natuurvriendelijke oever Duursche Waarden			R

Figuur 1: Overzichtskaart van H&I projecten en de mate van voortgang.

Tabel 4: Voortgang H&I projecten, budget en uitgaven (%) per Regionale Rijkswaterstaat Dienst in 2005
 N=aantal projecten; G=Groen, het project loopt voor op of volgens de planning; O=Oranje, het project loopt anders; R=Rood, het project loopt achter op de planning.

Regionale RWS Dienst	Aantal Projecten/kleur				Budget 2005 in k€		
	N	G	O	R	budget	Besteed (inclusief inschatting menskracht)	%
Limburg	6	4	1	1	3.570	1.542	43
Zeeland	4	3	1		1.350	420	31
Zuid-Holland	11	9	2		3.940	4.497	114
Noord-Holland	8	4	3	1	510	296	58
Noord-Nederland	6	4		2	505	434	86
IJsselmeergebied	4	3	1		226	131	58
Utrecht	1		1		100	15	15
Oost-Nederland	4	3	1		1.577	443	28
Totaal	44	30	10	4	11.778	7.763	66%

Tabel 4 toont aan dat Zuid-Holland met 11 projecten de grootste inbreng heeft, gevolgd door Noord-Holland met 8 projecten. De overigen hebben 4-6 projecten met uitzondering van Utrecht. RWS Dienst Brabant en Noordzee hebben in het geheel geen H&I projecten.

Van de 44 projecten lopen er slechts 4 achter op schema en 10 verlopen anders (dikwijls beter). De rest verloopt voor op of volgens schema.

Het totale budget voor 2005 was 11.778 k€. Het is moeilijk om precies aan te geven hoeveel er in 2005 is uitgegeven, omdat de RWS-mensuren, gebaseerd zijn op inschattingen. Op basis van werkelijke uitgaven en inschattingen van bestede mensuren is er in 2005 7.763 k€ werkelijk besteed. Dit is ruim 66% van het beschikbare budget. Het percentage verschilde nogal per Regionale Dienst. Zuid-Holland heeft 114% uitgegeven en Utrecht 15%.

Tabel 5: Type maatregelen van de H&I projecten per Regionale Rijkswaterstaat Dienst in 2005

Rijkswaterstaat Dienst	Getijden gebieden	Vispassages	Natuur-vriende-lijke oevers	Zoet-zout overgangen	Nevengeulen	Kwelders	Overige ecotoop-ingrepen
Limburg		3	1		2		
Zeeland	3						1
Zuid-Holland	6	1					4
Noord-Holland		5		2			1
Noord-Nederland	1			2		3	
IJsselmeergebied			1				3
Utrecht			1				
Oost-Nederland			3		1		
Totaal	10	9	6	4	3	3	9

Tabel 5 geeft helder de regionale verschillen aan. Zo zijn er nevengeulen in de riviergebieden en kwelders en zoet-zout overgangen in die gebieden die grenzen aan de zee. Vispassages en natuurvriendelijke oevers lijken vrijwel overal een belangrijk thema te zijn.

---

4 Risico's, kansen en beheersaanbevelingen

4.1 Risico's en kansen

Planning , menskracht en werkdruk

De planning van projecten is afhankelijk van vele factoren, die een projectleider niet altijd in de hand heeft. Tijdens de gesprekken is gebleken dat het nogal eens voorkwam dat de procedures en/of (gebrek aan) bestuurlijke besluitvorming de voortgang vertraagden. De VHR-procedures, maar ook afstemming tussen Provincies, Waterschappen en Ministeries leverden soms vertraging op of kostte extra inspanningen.

Ook bleek dat het als gevolg van de ingrijpende reorganisaties bij Rijkswaterstaat niet altijd voldoende menskracht en kwaliteit aanwezig was. De te hoge werkdruk en het ziekteverzuim zijn als factoren genoemd. Deskundige (begeleiding van) uitbesteding was niet altijd mogelijk. Toch is er veel werk verzet, door de grote betrokkenheid van de H&I coördinatoren en niet te vergeten door het enthousiasme van de afzonderlijke projectleiders voor de uiteindelijke H&I doelen.

Uitgaven

Het was veelal niet mogelijk om precies aan te geven hoeveel geld er aan menskracht is besteed. Dit is het gevolg van het afschaffen van tijdschrijf registratie.

Ook bleek niet altijd geheel duidelijk welke uitgaven op het budget van 2005 en welke op die van 2006 drukten. Wat er met de niet bestede gelden gebeurde was niet altijd helder. Worden de uitbestedingsgelden over de jaargrens "getild" maar de uren niet?

Groen, Oranje of Rood

Afhankelijk van de voortgang heeft het project een voortgangskleur ontvangen (zie figuur 1 en de afzonderlijke bijlagen per Regionale Dienst). Op basis van de opgaven van de Regionale Diensten, de gebundelde "voorstellen H&I projecten 2004" en de gebundelde "Projectvoorstellen H&I Mei 2005" zijn de basisgegevens voor de voortgangsrapportage in de tabellen samengesteld. De voortgang is na overleg met de H&I coördinatoren en dikwijls ook in samenspraak met de projectleiders kort samengevat. Voor de kleurcodering van de voortgang is voornamelijk gekeken naar 2005. Veelal is een vertraging in 2005 niet rood, maar oranje gekleurd als de uiteindelijke planning (jaartal) toch gehaald lijkt te worden. Indien projecten tussentijds ten goede zijn bijgesteld (betere prijs/kwaliteit verhouding of win/win situatie) waardoor de einddatum mogelijk naar achteren verschuift dan heeft het project toch een oranje kleur gekregen. Indien de geplande projecten echt vertraging opliepen in 2005 zonder uitzicht dat deze vertraging in een latere fase ingelopen zal worden dan kreeg het

---

project een rode kleur. De meeste projecten vielen echter niet onder de kwalificatie oranje of rood, en kregen dus de groene kleur.

Herstel en Inrichting

De gesprekken met de verschillende H&I-coördinatoren en de afzonderlijke projectleiders geven de indruk dat de afgelopen jaren kritisch gekeken is naar de (ecologische) doelen van de projecten. De termen gezonde, veerkrachtige maar ook duurzame watersystemen spelen bij de meeste H&I-projecten een belangrijke rol. De invloed van de Europese wet – en regelgeving (KRW en VHR) weerspiegelt zich eveneens in veel van de doelen. Het lijkt erop dat de 8 criteria, verwoord in paragraaf 1.1 een serieuze toetssteen vormen bij de keuzen in de uitvoering van de verschillende projecten. Dit verklaart soms ook de tussentijdse bijstellingen in de projecten. Ook is er altijd het voortschrijdende inzicht. Regelmatig is er het dilemma om de planning bij te stellen, ten koste van een beter eindproduct.

Monitoring en evaluatie

Toch blijft het moeilijk om de te toetsen in welke mate de gerealiseerde projecten een werkelijke bijdrage leveren aan de eerder gestelde doelen. Lauwaars & Platteeuw (1999) hebben in hun evaluatie rapport "Een Groene Riem onder het Natte Hart" op een onderbouwde en beeldende vorm aangegeven in welke mate de natuurontwikkeling succesvol was ten opzichte van de gestelde doelen. Zo'n evaluatie staat of valt bij efficiënte monitoring in welke vorm dan ook. In de praktijk blijkt de landelijke monitoring vaak te grofmazig waardoor aanvullende projectmonitoring wenselijk is.

4.2 Beheersaanbevelingen

- 1 Het is verstandig om het "nieuwe stijl" H&I programma, gebaseerd op de eerder genoemde criteria (1.1), voort te zetten. Zie ook brief van DGW aan Staf DG van 17-11-2005.
- 2 De rolverdeling tussen DGW aan Staf DG, SD's en RD's en de verantwoordelijkheden t.o.v. de voortgang (financieel, aanleg- en ecologische doelen), van het H&I programma en de H&I projecten moet duidelijk worden.
- 3 In het verandertraject van de aansturing van de landelijke taken van het programma H&I Rijkswateren is het wenselijk om de evaluatie, de functie en functie vervulling van een jaarlijkse voortgangsrapportage opnieuw te overwegen.
- 4 De (ecologische) effecten van de gerealiseerde projecten moeten in bestaande monitoringsprogramma's (MWTL) en/of andere vormen van monitoring tot uiting komen. Met behulp van deze gegevens is te toetsen of de gestelde (lokale en regionale) doelen gehaald zijn.

-
- 5 Uitwisseling van kennis, ervaring en vaardigheden van de H&I betrokkenen is nuttig. Een jaarlijkse bijeenkomst inclusief veldbezoek kan functioneren als een onderlinge kwaliteitstoets.
  - 6 Het schrijven van publieksvriendelijke publicaties over de ontwikkeling van gerealiseerde projecten is een klantvriendelijke verplichting tegenover “de belastingbetaler”.

Literatuur

Lauwaars S.G. & M. Platteeuw, 1999. Een groene riem onder het Natte Hart. Evaluatie van natuurontwikkelingsprojecten in het IJsselmeergebied. RIZA rapport nr. 99.030, Lelystad.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, in samenwerking met de partners in het Landelijke Bestuurlijke Overleg Water, 2006. Water in Beeld, Voortgangsrapportage over het waterbeheer in Nederland. ISSN-nummer: 1388-6622, Delft.

Polman G. & W. Iedema, 2001. Ecologisch herstel Rijkswateren. Terugblik en perspectief. Evaluatie Programma Herstel en Inrichting Rijkswateren 1990 – 2005. RIZA rapport 2001.045, Lelystad.

Rommelzwaal A.J., W. Iedema, M. Soesbergen, T. Prins & L. Jans, 2006a. MEERKOETEN, ZEEDUIVELS EN RIVIERKREEFTEN. Rijkswaterstaat werkt aan ecologisch herstel van de grote wateren. Rijkswaterstaat RIZA rapport 2006.010, ISBN 9036957362, Lelystad.

Rommelzwaal, A.J., D. Verhoeven, & M. Bokhorst, 2006b. De Rijkswateren op orde. Een netwerkbrede inventarisatie van ecologische maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water. RIZA werkdokument 2006-083x, Lelystad.

Colofon

De "Verantwoordingsrapportage Herstel en Inrichting Rijkswateren 2005" is in opdracht van Rijkswaterstaat staf DG uitgevoerd door het RIZA.

Uitgegeven door: Rijkswaterstaat RIZA
Informatie: RIZA WRG

Telefoon: 0320-297307
Email: r.doef@riza.rws.minvenw.nl
Uitgevoerd door: Roel Doef

Opmaak: Roel Doef & Saskia Vos
Hans Gerritsen (kaart)
Datum: juli 2006

H&I Voogden

Kees Storm RWS Zuid-Holland
Pierre Verbraak RWS Limburg

Concactpersonen Regionale Diensten Rijkswaterstaat:

Pierre Verbraak RWS Limburg
Rien Boeije RWS Zeeland
Kees Storm RWS Zuid-Holland
Marco van Wieringen RWS Noord-Holland
Kees Borrius RWS Noord-Nederland
Hans Vos RWS IJsselmeergebied
Gerard van Vliet RWS Utrecht
Frank Kok RWS Oost-Nederland:

Contactpersonen DGW en Staf DG

Monique Berendsen DGW
(Guus Riteco) Staf DG
(Irma Metaal) Staf DG

Overige Betrokkenen

De diverse projectleiders leverden dikwijls met enthousiasme basisgegevens aan. Luc Jans (RWS RIZA) leverde waardevolle commentaren op de concept voortgangsrapportage.

Bijlagen

Bijlage 1: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatiejaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005
Rijkswaterstaat Limburg						
L1	Natuurvriendelijke oevers Maas	Grondverwerving strook 60 m langs gehele Maas. Afrasteren 75 km en ecologisch onderhoud. Herinrichting en ecologisch herstel 21 trajecten van in totaal ca. 2.1 km.	1750 ha 75 km	V/P/R 2005 /2015	2700 (218)	Geld in 2005 besteed aan verwerving oeverstroken 49 ha (waarvan 6 ha gratis), en planvorming voor vervolgetraject. Besparing als gevolg van gratis verwerving en goedkopere inkoop. 1400 k€ doorgeschoven naar 2006.
L2	Beekmondigen Maas	Aansluiten (11) beekmondigen op Maas voor vrije vispassage en herstel sedimentatie/erosie processen.	nvt	V/P 2006 /2010	100 (15)	Eerste overeenkomst met Waterschap voor beekmonding is voorbereid. Realisatie in 2006.
L3	Herinrichting Nederlands-Waalse Grensmaas	Aanleg van een nevengeul.	2-3 km	V 2005	200 (27)	Ligt momenteel stil. Heroriëntatie door DGW in 2006.
L5	Nevengeul Belfeld	Aanleg van nevengeul die natuurlijk afstroomt met inlaat via een constructie. Stapsteen voor stroomminnende fauna en habitat voor trekvissen.	2.4 km	P/R ?	30 (0)	Wordt niet uitgevoerd door RWS, waarschijnlijk in het kader van Zand- maaspakket 2 van LNV. Afgevoerd van deze lijst.
L6	Grave en Borgharen	Vistrappen voor zalmachtigen als Zeeforel en Zalm.	nvt	R 2006 /2007	0 (1252)	Project is onafhankelijk van derden in versnelling gebracht, om te voldoen aan Benelux Zalm 2000 verdrag. Grave is nagenoeg gereed. Oplevering voorjaar 2006. Borgharen oplevering 2007.
L7	Verbetering vispassage Lith	Aanbrengen geleidedam, lokstroom, aanpassen drempels & inlaatconstructie.	nvt	R 2005	540 (30)	Is gerealiseerd. Geld betaald in 2006.

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

Bijlage 2: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichtingsprojecten 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatie jaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005 Groen: voor op/volgens planning Oranje: verloopt anders Rood: loopt achter op planning
Rijkswaterstaat Zeeland						
ZL1	Planstudie MER/Peilbeheer Veerse Meer	Instellen natuurlijker peil, oeverbeschermingsmaatregelen en mogelijke aanpassing van gemalen.	3990 ha	P 2008 /2015	250 (250)	Volgens planning. Startnotitie is gereed. Peilbesluit volgt in juli 2007.
ZL9	Maatregelen zandhonger Oosterschelde	In beeld brengen nadelen zandhonger en verkennen maatregelen om intergetijden gebieden te behouden.	10000 ha	V ?	(5)	Dit nieuwe project, opgestart in 2005, moet leiden tot oplossingsrichtingen die breder gaan dan enkel het suppleren van zand. Afhankelijk van verkenning, door naar planvorming - en realisatie fase.
ZL10	Schorverdediging St. Annaland	Verdediging van schor tegen verdere erosie door aanbrengen fysieke bescherming schorrand.	177 ha	R 2005	1000 (160)	Twee jaar eerder dan gepland uitgevoerd, voor veel minder geld.
ZL11	Zandhonger Krabbenkreek	Zandsuppleties op Galgenplaat ter voorkoming afname intergetijdengebied.	1000 ha	P 2007	100 (5)	In relatie gebracht met nieuw project "Maatregelen zandhonger Oosterschelde". Gaat daarna wel door als zelfstandig project.

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

Bijlage 3: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatiejaar		Voortgang/ontwikkeling 2005
Rijkswaterstaat Zuid-Holland						
ZH3	Sanering en inrichting kribvakken Oostgors en Schuddebeurs	Saneren zwaar vervuilde bodem van deel Nationaal park de Biesbosch en herinrichting door aanbrengen schone grond en aanleg vooroeververdediging	87 ha	P 2008	10 (10)	Volgens planning. Veel overleg.
ZH4	Verkenning Oude Maas	Verkenning naar kansen, knelpunten en bedreigingen voor zoetwatergetijdenatuur.	900 ha	V 2008	15 (15)	Verkenningsrapport in concept gereed. Planstudie start in 2006.
ZH5	Dynamische oevers Biesbosch	Uitbreiding (2-3 ha) intergetijdengebied door zandsuppleties achter vooroeverdammen.	2.5 km	V/P 2006 /2008	5 (5)	Ligt op schema. Inventarisatie voor kansen eilanden en beschikbaarheid goed sediment.
ZH6	Inrichting Hollandsche IJssel	Herinrichting oevers tot zoetwatergetijdengebied.	11 ha	P/R 2005 /2010	100 (0)	Loopt iets achter op planning. Wel aanbesteed en in uitvoering. Realisatie ligt op schema. Gelden van 2005 doorgeschoven naar 2006.
ZH7	Sophiapolder	Uitbreiding zoetwatergetijdenatuur door herstel getijdewerking.	80 ha	P 2008	0 (25)	Grond aangekocht door DLG in opdracht van de Provincie ZH. Moet nog wel worden ontpacht. Samenwerkingsconvenant is reeds opgesteld.
ZH8	Optimaliseren vooroeververdediging Haringvliet/Hollandsch Diep	Openingen maken in een gesloten vooroever, en daarmee verbeteren waterkwaliteit en ecologie.	40 km	P 2007	5 (5)	Locaties gekozen voor optimalisatie. Uitwerking in 2006
ZH9	Ecologisch herstel in de Rotterdamse Haven	Aanleg kleinschalige stepping stones voor Zeeforel, Fint en Rivierprik. Creëren broedgebied voor kalegrondbroeders zoals sterns.	7.5 ha	V 2005 /2010	130 (130)	Loopt volgens schema. Twee projecten (Ruigeplaatbosch & Splisingdam) uitgevoerd (90 k€ mede-financiering derden), En twee projecten in planvormingsfase (bestek gereed).
ZH10	Vooroeververdedigingen langs de lek	Herstel getijdzone en sanering verontreinigde oever door aanleg vooroeververdediging.	1.7 km	P 2007 /2008	25 (25)	Bewust vertraagd wegens koppeling met dijkversterking Schoonhoven en saneringsproject Streefkerk.

ZH11 *	Klein Profijt	Sanering oud slibdepot en ingericht als zoetwatergetijdegebied.	6 ha	R 2005	0 (500)	Realisatie en afronding. Het is een samenwerkingsproject, met eveneens bijdragen van derden, via subsidies en sponsoring.
ZH12 *	Tiengemeten	Herinrichting als natuur eiland.	700 ha	R 2007	60 (183)	Uitvoeringsplan en inkoopplan opgesteld. Contract uitbesteed en gegund. Uitvoering gestart.
ZH13 *	Ander Beheer Haringvlietsluizen 2008 (Kier)	Ander sluisbeheer voor Zalm en Zeeforel en andere vissoorten.	nvt	R 2008	3650 (3599)	Protocollen voor de inname punten met Waterschappen is afgerond. Verlegging van inname punten voor zoetwater in de vorm van subsidie 2.5 miljoen € aan de provincie ZH is uitgekeerd als voorschot.

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

* Reeds lopende projecten, niet in tabel bijlage 9 opgenomen.

Bijlage 4: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatiejaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005 Groen: voor op/volgens planning Oranje: verloopt anders Rood: loopt achter
Rijkswaterstaat Noord-Holland						
NH1	Vispassage spuicomplex IJmuiden	Optimalisatie en monitoring visvriendelijk spui-beheer voor stekelbaars, glasaal, zeeforel e.a.	nvt	R 2007	45 (0)	Dit jaar geen inzet door gebrek aan personeel. Versterkte inzet in 2007. Realisatie in 2007 volgens planning
NH2	Vispassage boezemgemaal Spaarndam	Realisatie vispassage voor stekelbaars en glasaal	nvt	R 2006	70 (0)	Een jaar vertraging door gewijzigde prioriteitstelling Hoogheemraadschap Rijnland.
NH4	Vispassage Oranjesluizen-noord	Optimalisatie vispassage trekvis en migrerende standvis vanuit Het IJ naar IJsselmeergebied	nvt	V 2006	10 (5)	Minder inzet in 2005 door gebrek aan personeel. Realisatie in 2006 volgens planning (design & construct).
NH6	Zoet-zoutovergang Scheybeek	Herinrichting duinbeek met zoet-zoutovergang bij het Noordzeekanaal	6 km	P 2007	10 (10)	Ontwerp z/z-overgang in 2005 afgerond. Planning realisatie is door Stuurgroep Groene IJmond met een jaar vertraagd (2007 ipv 2006).
NH12	Herstel Zeegras Waddenzee	Herinstructie Groot zeegras in de westelijke Waddenzee en verkenning herstel sublitoraal zeegras (trilateraal verband)	nvt	P/R 2005/ 2009	250 (250)	Herinstructie blijkt beperkt succes. Kleine populatie handhaaft zich op aanplantlocatie Balgzand. Veel kennisopbouw voor beheer zeegras Waddenzee. Project is recent uitgebreid.
NH13	Vispassage Gemaal De Helsdeur	Vispassage voor Driedoornige stekelbaars en glasaal vanuit Waddenzee naar Noord-Hollands kanaal	nvt	V 2007	5 (5)	Contacten onderhouden met Hoogheemraadschap HN. Start planstudie 2006.
NH16 **	Vispassage Spui Oostoever (nieuw project)	Realisatie vispassage in spuicomplex Oostoever te Den Helder. Zorgt voor toegang voor trekvis uit Waddenzee tot de Amstelmeerboezem.	nvt	R 2005	70 (10)	Betreft een nieuw project en is in 2005 gerealiseerd door Hoogheemraadschap HN. Restant bijdrage aan realisatie (k€ 60) pas in 2006.
NH17	Zoetzout-overgang Kop van Noord-Holland	Realiseren van zoetzout-overgang tussen Waddenzee (Oostoever) en IJsselmeer ter hoogte van Den Oever.	8000 ha/ 16 km	V 2020	50 (16)	Verkenning afgerond, te ruim geraamd. Goede kansen vismigratie Waddenzee-IJsselmeer. Uitwerking in project Wieringerrandmeer. Bijdrage verricht aan planstudie vispassage Spui Oostoever.

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

** Nieuw project, niet in tabel bijlage 9 opgenomen.

Bijlage 5: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatiejaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005 Groen: voor op/volgens planning Oranje: verloopt anders Rood: loopt achter op planning
Rijkswaterstaat Noord-Nederland						
NN2	Zoetwater uitstroom Noord Friesland Buitendijks	Herstel dynamiek en zoet-zout overgang door verbinding binnendijkse- en oude buitendijkse polders	0.5 km	P 2006 /2008	35 (22)	Door goede samenwerking is het project goedkoper uitgevallen. Waterschap Friesland is trekker. Er ligt een stevige haalbaarheidsstudie/verkenning, compleet met ontwerptekeningen. Het resterende geld is inzetbaar voor vervolgstap (communicatietraject). Uit te voeren in 2006.
NN4	Verdere ontpoldering Noord Friesland Buitendijks	Vergroten areaal kwelders, door ontpoldering en vergraven zomerkades.	875 ha	P 2007 /2010	35 (5)	Jaar vertraging ivm bestuurlijke afspraak over afronding (nov. 2005) van de evaluatie Noord-Friesland Buitendijks. Daarna gebrek aan capaciteit bij It Fryske Gea. In januari 2006 overleg weer opgestart.
NN5	Slufter Ameland	Realisatie slufter in duinvallei. Plaggen en doorgraven zeereep.	15 ha	V/R 2005 /2006	35 (34)	Aan de oostkant (Waddenzee) van de duinvallei is reeds middels afgravingen een opening gemaakt. De mogelijkheden voor voor een interessante verbinding aan de zuidkant worden nader onderzocht in 2006.
NN8	Lauwersmeer	Herstel zoet-zoutovergang. Aanpassing spuibeheer en vismigratie. Verhoging kades en compensatie bergingsgebied.	348 ha	V 2010	90 (90)	Verkenning is vertraagd tot medio 2006 door tegenslagen in hydraulische modelstudie van waterafvoer en zoutmodellering door Provincie Groningen en Friesland. Dit is bepalend voor invulling van ecologische doelen. Natuurdoelen Lauwersmeer liepen gevaar, daarvoor veel extra overleg. Werkdruk binnen RWS NN zorgde eveneens voor vertraging.

NN9	Verkweldering Paezumerlanen	Doorsteken van de zomerdijk en herinrichting tot kwelder.	165 ha	V 2010	60 (33)	Studie is afgerond. Verkweldering is technisch goed haalbaar. Waterschap is akkoord met verdere studie in 2006. Verkenning is goedkoper uitgevallen. Planstudie voorzien in 2006.
NN11	Natuur-ontwikkelingsplan Eems	Opstellen Natuurontwikkelingsplan Eems ter voorbereiding integrale maatregelenset: Vergroten intergetijdengebied, verruiming estuarium, herstel natuurlijke overgangen en binnendijkse maatregelen.	40000 ha	V 2010	250 (250)	Voortgang uitstekend: Duitsers doen mee met het natuurontwikkelingsplan Eems. Leveren mankracht, kennis en expertise. Eerste plenaire vergadering gehad en eerste stappen van plan van aanpak gezet.

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

Bijlage 6: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichtingsprojecten 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatie jaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005
Rijkswaterstaat IJsselmeergebied						
IJG1	Beekherstel Veluwerandmeren	Herstel Veluwese beekdalen en connectie Veluwemeer. Aanleg "floodplains" en moeras voor moerasvogels en paaigebied voor snoek.	30 ha	V 2009	45 (45)	Concrete inrichtingsvoorstellen ontleend aan literatuur, missie en veldbezoek aan Peipsi-gebied. Opbouw netwerk en diverse inhoudelijke rapportages.
IJG4	Slibproblematiek Markermeer	Maatregelen ter vermindering slibproblematiek. Verdiepingsproef.	10 ha	V 2008 /2009	45 (45)	Opbouw projectkaders, verkennende studie, workshops en rapportages. Project "Hoornse Hop" is toegevoegd.
IJG5	Tacozijsl	Creëren luwte en aanleg van slijkige platen, voor water- en oevervogels. Ontwikkeling waterplanten en paaigebied voor snoek.	100 ha	V 2008?	120 (25)	Project in heroverweging wegens spontaan succes (vestiging van kranswieren). In 2006, op basis van nadere informatie, besluit over voortgang.
IJG6	Hoornse Hop	Aanleg van slibvangputten en ondieptes, vrijwel geheel onder water. Creëren habitat voor riet, waterplanten en driehoeksmosselen. Gunstig effect op vis- en vogelstand.	75 ha	V 2008 /2009	16 (16)	Verkenning uitgewerkt en bezien in ruimtelijke samenhang. Daarom in 2006 samenvoeging met project "Slibproblematiek Markermeer".

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

Bijlage 7: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha. of km)	Projectfase realisatiejaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005 Groen: voor op/volgens planning Oranje: verloopt anders Rood: loopt achter op planning
Rijkswaterstaat Utrecht						
U1	Project Nigtevecht Natuurvriendelijke oever Amsterdam- Rijnkanaal	Aanleg natuurvriendelijke oever, en paaigebied voor vis.	ca. 6 ha	P 200?	100 (15)	<p>Gronden zijn in 2004 aangekocht. Planvorming gereed. Voortgang ligt nu stil ivm gebrek aan uitzicht op realisatiegelden. Daarnaast is er discussie (met LNV en prov. Utrecht) over gewenste locaties van de verschillende verbindingen over het ARK.</p> <p>Budget voor realisatie (nog) niet beschikbaar. Geld 100 k€ in 2005 slechts ten dele besteed aan H&I, Middelen zijn wel uitgeput in het totale pakket aanleg en onderhoud.</p>

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

Bijlage 8: Voortgangsrapportage Herstel & Inrichting Rijkswateren 2005

Code	Project	Omschrijving	Oppervlakte (ha of km)	Projectfase realisatiejaar	Budget 2005 k€ (besteed)	Voortgang/ontwikkeling 2005 Groen: voor op/volgens planning Oranje: verloopt anders Rood: loopt achter op planning
Rijkswaterstaat Oost-Nederland						
ON7	Natuurvriendelijke oever Lopik	Herstel rietgorzen door verbinden rivier met waterpartijen en uitrastering oevers.	1.5 km	P 2007	20 (15)	Wegens ziekte zijn de bestekvoorbereidingen niet opgestart in 2005. Geen invloed op planning. Door extra inzet in 2006 realisatie reeds mogelijk in 2006.
ON8	Natuurvriendelijke oever Steenwaard	Middels kleiwinning voor dijkverbetering in combinatie met aanbrengen van zachte oevers. Verwijderen stortsteen en vestiging riet.	5 km	R 2005	522 (376)	Uitgevoerd. In 2006 nog 37 k€ betalen. Kosten vallen lager uit.
ON9	Aantakken nevengeul Stiftsche Waard	Aanleg nevengeul voor o.a. libellen, barbeel, kopvoorn, sneep en waterplanten.	200 ha 2.5 km	P 2008	185 (12)	Conform planning, maar deel van financiën doorgeschoven naar 2006. Mogelijk verandering scope door samenwerking met particuliere partijen. Mogelijk planstudiegeld over, te benutten voor uitvoering.
ON10	Natuurvriendelijke oever Duursche Waarden	Verwijderen stortsteen en ontwikkeling zandstranden. Doelsoort o.a. Rivierrombout (libelle).	2 km	R 2005 /2006	850 (40)	Realisatie gestart conform planning. Werk is stilgelegd ivm VHR. Oplossing is in zicht. Verder geen consequenties. Totale kosten lager.

V=verkenningfase, P=planstudiefase en R=realisatiefase

Bijlage 9: Beschikbare H&I gelden in 2005

Op basis van: Aanbieding Herstel en Inrichting programma 2005-2010
Brief 17 september 2004 van RWS HKW aan DGW

Beschikbare gelden in 2005 op basis van: Aanbieding Herstel en Inrichting programma 2005-2010 Brief 17 september 2004 van RWS HKW aan DGW	Personele kosten	Uitbesteding	Totaal in k€
Goedgekeurd, resulterend in plannen (budget op 02.02.04)	125	365	490
Goedgekeurd, verkenning volgens SNIP Procedure (budget op 02.02.01)	600	100	700
Goedgekeurd, resulterend in uit te voeren maatregelen (budget op 02.02.04)	1630	5238	6868
Reservering projectmonitoring (budget op 02.02.04)	?	?	300
Gereserveerd in afwachting resultaat plan/verkenning en bijdragen derden	0	0	0
n.b. voor kanalen vallen in 2005 meer voorstellen te verwachten (afh. Van doelen KRW): in ieder geval van DL en DNB)			
Totaal in k€	2355	5703	8358

De Lopende projecten: Ander beheer Haringvlietsluizen (ZH13), Klein Profijt (ZH11) en Tiengemeten (ZH12) zie bijlage 3, zijn even als het nieuwe project Vispassage Spui Oostoever (NH16) niet in bovenstaande tabel opgenomen. Hiermee is het verschil met tabel 4 te verklaren.
